

Havs- och vattenmyndigheten
Gullbergs Strandgata 15
411 04 Göteborg

Sportfiskarnas synpunkter gällande förslag på ändrade regler för fiske med bottentrål med anledning av åtgärder för torsk i Skagerrak och Nordsjön i EU-förordningen, dnr 886–21

Bakgrund till det remitterade underlaget

Havs- och vattenmyndigheten önskar ta del av synpunkter på förslag till föreskrifter och konsekvensutredning gällande ändringar av föreskrifter i syfte att begränsa fiskeridödligheten av torsk i Skagerrak och Nordsjön samt anpassning av föreskrifter på grund av åtgärder för torsk i Skagerrak och Nordsjön i rådets förordning (EU) nr 2021/92.

Inledning

Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund (Sportfiskarna) är en demokratiskt uppbyggd ideell organisation och det organiserade sportfiskets företrädare i Sverige. Vår vision är ett hållbart fiske i friska vatten – för alla. Förbundet har idag över 60 anställda och organiserar över 66 000 medlemmar. Sportfiske är en av Sveriges viktigaste fritidsaktiviteter med långt över en miljon utövare som varje år lägger mer än fem miljarder kronor på sitt fiske.

Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund (Sportfiskarna) önskar lämna följande synpunkter:

Vi har lämnats möjlighet att yttra oss över förslag om ändrade regler för svenskt fiske med bottentrål i Skagerrak och Nordsjön. Med tanke på den uppenbart besvärliga ekonomiska situationen för berörda yrkesfiskare som framgår av remissen har vi förståelse för den korta remisstiden.

Sammanfattning

Sportfiskarna anser att förslaget inte bör genomföras. Det underlag som motiverar förslaget är otillräckligt. Det är oklart om åtgärderna överhuvudtaget kommer minska fångsterna av juvenil torsk i förhållande till historiskt fiske och högst osannolikt att torskfångsterna minskar med så mycket som 30 %. Återhämtningen av torskbeståndet måste vara prioriterad, liksom att Sverige driver på för att även andra nationers fiskebåtar ska använda samma nödvändiga selektivitetsgrad i sina fiskeredskap i samma fiskevatten.

Förslagen motiveras främst av att fisket ska kunna fortsätta trots skärpta krav på tekniska arrangemang för ökad selektivitet och minskade bifångster som införts genom EU-förordning 2021/92, artikel 18. Svenskt fiske i Skagerrak och Kattegatt är ekonomiskt nästan helt

Sportfiskarna
Svartviksslingan 28
167 39 Bromma
info@sportfiskarna.se

baserat på fiskemöjligheter för kräfta och räka. Fiskfångsternas ekonomiska värde motsvarar kanske 10 % av landningsvärdet och torsk är bara en av alla fiskarter som påverkas.

Beståndsutvecklingen för torsk och många andra arter i svenska västliga vatten har under överskådlig tid varit mycket negativ. Det saknas egentligen helt indikationer på någon som helst bestående återhämtning under åren från 1970-talet till i dag. Detta trots omfattande åtgärder och regleringar nationellt och internationellt. Regler som införs med krav på mer selektiva redskap är helt nödvändiga om ett hållbart fiske och en ekosystembaserad förvaltning ska kunna utvecklas. För att kunna bibehålla ett svenskt yrkesfiske är det viktigt att styra bort från ekonomiskt beroende av fiskfiske och utveckla redskap som effektivt och selektivt fångar kräfta och räka så selektivt som det är tekniskt möjligt.

Remissen redovisar inga data eller rumsliga beskrivningar som belägger eller motiverar att den tänkta zoneringsplaneringen av fisket som föreslås skulle skydda uppväxande torsk. Det vi med säkerhet kan säga baserat på information om utkast och fångster är att yrkesfisket inte rapporterar korrekt och fullständigt. Det är märkligt, på gränsen till uppseendeväckande, att HaV inte redovisar uppgifter om utkast av oönskade fångster när informationen finns tillgänglig i loggböcker och provtagningsdata.

De föreslagna geografiska referenserna med hänvisning till djup enligt gällande sjökort innebär att regleringarna inte kommer att kunna övervakas. Om förslaget ändå genomförs måste det vara ett krav att områdenas avgränsningar anges med räta linjer mellan koordinatsatta distinkta punkter.

Sportfiskarna anser sammanfattningsvis:

- Att de föreslagna regellättnaderna inte bör genomföras innan det är ordentligt utrett om den tänkta zoneringsplaneringen ger tillräckligt skydd för uppväxande torsk och andra arter.
- Att myndigheten måste visa hur regler som införs kan övervakas.
- Att regleringsområdena när de införs måste definieras av räta linjer mellan distinkta koordinatsatta punkter och känd angiven noggrannhet.
- Att mot bakgrund av torskbeståndets allvarliga situation är återhämtningen av torskbeståndet prioriterad och att det remitterade förslaget gravt åsidosätter försiktighetsprincipen.
- Att Sverige måste driva på för att även andra nationers fiskebåtar ska använda samma nödvändiga selektivitetsgrad i sina fiskeredskap i samma fiskevatten.

Bakgrund i frågan

För att skydda och restaurera torskbeståndet i Skagerrak infördes från och med augusti 2020 vissa nya och omfattande tekniska regleringar av trålredskap (vid demersalt fiske) i GFP1, EU-förordning 2021/92, artikel 18 "Korrigerande åtgärder för torsk i Nordsjön".

Sportfiskarna
Svartviksslingen 28
167 39 Bromma
info@sportfiskarna.se

Regleringarna innebär krav på kraftigt selekterande tekniska anordningar i trålredskapen vid fiske inom ett område i Nordsjön och Skagerrak och påverkar svenskt fiske. Som alternativ till åtgärderna anges i förordningen att EU:s medlemsländer i stället kan tillämpa en nationell plan för ”undvikande av torskfångster för att bevara torskfångster” i enlighet med den fiskeridödlighet som motsvarar den fastställda fiskekvoten. Planens syfte ska alltså vara att säkerställa att den tillåtna fångstknoten av torsk (och andra arter) nyttjas maximalt samtidigt som målet att skydda och restaurera torskbeståndet uppnås. Havs- och vattenmyndigheten har bedömt att en nationell plan bör fastställas för att bidra till återuppbyggnad av torskbeståndet i Skagerrak och Nordsjön. Sådana nationella planer har redan införts av Danmark och England. Det är mot denna bakgrund viktigt att Sverige och EU säkerställer kvaliteten i respektive lands torskplan så att syftet med planen uppnås och att konkurrensförutsättningarna för svenska yrkesfiskare säkerställs.

De föreskriftsändringar som remitteras kommer att utgöra del i den nationella planen. Planen kommer att utvärderas av EU-kommissionens vetenskapliga, tekniska och ekonomiska kommitté (STECF) under våren 2021. Planen är i övrigt ännu inte klar och beslutad.

Förslagen om regeländringarna har tagits fram av Sveriges Fiskares Producentorganisation, SFPO, och utvärderats av SLU Aqua. Av konsekvensutredningen i det remitterade underlaget framgår att ett avgörande skäl för remissens förslag är att berörda fiskeföretag framfört att de under nuvarande reglering inte kan få lönsamhet i sitt fiske och att en del företag kommer att få upphöra med sin verksamhet.

Remissen föreslår lättnader gällande tillåtna trålredskap och maskstorlekar i förhållande till nu gällande regler i EU-förordning 2021/92, artikel 18. De nya reglerna kommer, om de genomförs, att gälla från 1 april för svenskt fiske i Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön och införs dels i 3 kap. § 12 f FIFS 2004:36 och dels 3 § HVMFS 2020:21.

Förslaget innebär att redskapsreglering införs för olika djupintervall. Föreslagna djupintervall baseras på en bedömning av hur förekomst av uppväxande fisk fördelas i förhållande till djup. Därför föreslår man regleringar med hänvisning till djupangivelser i gällande sjökort. Myndigheten menar att om regleringen skulle definieras med räta linjer mellan koordinatsatta punkter skulle det medföra ett mycket stort antal koordinater som inte skulle vara praktiskt hanterbart i nuläget. Att avgränsa redskapsregleringen med färre koordinatsatta punkter skulle innebära att regleringarna inte följer de faktiska topografiska eller biologiska förhållandena och därför inte motsvarar syftet med åtgärderna. Sedan tidigare finns redskapsreglering på djupintervall bland annat för fiske efter nordhavsräka i 3 kap. 11 § FIFS 2004:36. I korthet innebär förslaget att utöver de redskap som är tillåtna enligt bestämmelserna i EU-förordningen blir det också tillåtet för svenska fiskare att använda:

Inom området som definieras av EU-förordning 2021/92, artikel 18, (remissen sida 4-5)

1. På djup större än 140 m enligt gällande sjökort
 - Bottentrål med 120 mm fyrkantsmaska
 - Bottentrål med 120 mm diagonalmaska
2. På djup grundare än 140 m enligt gällande sjökort
 - Bottentrål med 120 mm fyrkantsmaska
 - Snurrevad med 120 mm diagonalmaska
3. Inom dansk ekonomisk zon på djup grundare än 100 m enligt gällande sjökort
 - Bottentrål med 120 mm diagonalmaska

Inom området i Skagerrak i svensk ekonomisk zon och utanför trålgränsen, FIFS 2004:36 3 kap. 12 § (remissen sid 8)

1. På djup större än 140 m i svensk ekonomisk zon och på djup större än 100 m i dansk ekonomisk zon, enligt gällande sjökort.
 - Bottentrål med 120 mm maskstorlek.
2. På djup grundare än 140 m enligt gällande sjökort
 - Snurrevad med 120 mm maskstorlek

Inom området i Nordsjön som definieras av EU-förordning 2021/92, artikel 18, 3 § HVMFS 2020:21 svenskt trålfiske i Nordsjön (remissen sida 10-11)

1. Hela området oavsett djup
 - Bottentrål med en maskstorlek om minst 90 millimeter och som har ett lyft med 120 millimeters fyrkantsmaska utformad i enlighet med bilaga 2.
2. På djup större än 100 m enligt gällande sjökort
 - Bottentrål med en maskstorlek om minst 120 mm.
3. På djup grundare än 140 m enligt gällande sjökort
 - Snurrevad med en maskstorlek om minst 120 mm.

Remissen

I remissen redovisas en karta som delar in svenskt demersalt fiske inom det berörda området i tre djupzoner: >140, 100–140 och <100 meter. I motiveringen till förslaget anges att större mängder juvenil fisk sällan förekommer i fångster från djup större än 150 meter. Analyser som SLU genomfört visar att tråldrag med förhållandevis mycket juvenil fisk

påträffas grundare än 140 meter även om en betydande andel påträffats vid fiske på större djup i östra/sydöstra Skagerrak, det vill säga närmare den svenska kusten.

Vidare hänvisar man till underlag från SLU som visar att svenskt kvotutnyttjande av flera demersala arter minskat de senaste åren och varit mindre än 100 % för åren 2017–2019 även om orapporterade utkast räknas in i fångsterna. Eftersom fisket inte blivit mer selektivt och fiskeansträngningen samtidigt ökat framhålls den försämrade beståndssituationen för flera fiskbestånd som den sannolika orsaken till de minskade fångsterna.

Myndigheten utgår också från bedömningen att det kan inträffa år med oväntat stor rekrytering, vilket skulle kunna inverka negativt på möjligheten att uppnå fullt kvotutnyttjande.

När det gäller frågan om åtgärderna i den nationella planen kan bidra till att fångsterna på längre sikt sker inom befintliga kvoter är den *"sammanfattningsvis mycket svårbedömd"*. Ändå anser myndigheten att de *"föreslagna åtgärderna i den nationella planen kan bidra till att fångsterna bättre överensstämmer med fiskemöjligheterna"*. Men man framhåller att *"förutom osäkerheter i framtida rekrytering av torsk och vilka kvoter som beslutas kommer även effortutveckling, redskapsanvändning, korrekt rapportering av fångster, kontrollåtgärder såsom RTC-implementering och förändringar av fiskemönster att spela stor roll i detta sammanhang"*. Utöver dessa stora osäkerheter kan inte Sportfiskarna dra samma slutsatser som Havs- och vattenmyndigheten avseende SLU:s utvärdering av regelförslaget.

Sportfiskarnas motivering

Vi anför i huvudsak tre anledningar till vårt ställningstagande:

1. Fakta om beståndsutveckling för torsk och andra arter i ett svenskt perspektiv
2. Geografiska referenser, övervakning och kontroll
3. Fakta om önskad fångst och utkast i svenskt demersalt fiske samt brister i yrkesfiskets rapportering

Beståndsfakta, torsk i västliga vatten i ett svenskt perspektiv

Uppgifter om beståndssituationen för torsk, och andra arter som påverkas av fiske med bottentrålar, finns i Havs- och vattenmyndighetens resursöversikt "Fisk- och skaldjursbestånd i hav och sötvatten 2020". Uppgifter om utkast från yrkesfiske lämnas i loggboksrapporter och samlas in genom provtagning ombord på fiskefartygen inom ramen för EU:s datainsamlingsprogram, DCF. Data från DCF finns att ladda ned i aggregerad form från databasen DATRAS. För perioden 2003–2015 finns också detaljerade data över utkast från yrkesfisket redovisade i rapporten "Atlas över svenskt kust- och havsfiske 2003–2015", SLU Aqua reports 2018:3.

Beståndstatus och historisk utveckling avspeglas i yrkesfiskets landningar. Från 1960-talet fram till 2000 landades varje år över 100 000 ton torsk från Nordsjön. Perioden 1966–1985

var fångsterna över 200 000 ton per år med toppar på över 300 000 ton. Sedan 2003 har fångsterna minskat till under 40 000 ton. Skottland och Danmark är de dominerande fiskerikationerna i egentliga Nordsjön. Svenska landningar från Nordsjön låg 1996–1999 mellan 2 000 och 3 000 ton och är i dag ca 300 ton. I Skagerrak var landningarna runt 17 000 ton 1996 varav Sverige stod för ca 1 900 ton. Efter 2003 har de totala landningarna gått ned till 3 500 ton och de svenska landningarna 2019 var 354 ton.

Under de senaste 50 åren är beståndsutvecklingen i Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön entydig för torsk och flera andra arter. Svenskt fiske med undantag för det pelagiska fisket baseras i västerhavet ekonomiskt i dag helt på fiske efter kräfta och räka. Dagens landningar av fisk motsvarar några få procent av nivåerna för 50 år sedan. Det gäller i princip för alla kommersiellt nyttjade arter oavsett om de förvaltas med årliga fångstkvoter och vetenskapliga beståndsanalyser eller inte. Dessutom kastas en mängd andra arter som också fångas vid trålfiske utan att det finns några som helst detaljerade kunskaper om effekterna på havets ekosystem.

Kunskap från de senaste 20 åren visar att det finns genetiskt skilda delpopulationer av torsk i Nordsjön och Skagerrak. De genetiska skillnaderna verkar bestå över tid trots det intensiva överfisket vilket ger förhoppningar om möjligheter att återuppbygga bestånden. Under åren från 2000 har omfattande regleringar genomförts nationellt som direkt eller indirekt skyddar torsk och andra arter i västerhavet.

Trålgränsen flyttades ut 2004, fisket efter ål med ryssjor (som dödade mycket uppväxande torsk och plattfisk) har fasats ut, fiskefria och fredade områden har införts. Fiske efter torsk är förbjudet innanför trålgränsen i Skagerrak under 1 januari–31 mars. I Skagerrak är minimimåttet på torsk 30 cm och i Nordsjön 35 cm, det gäller alla fiskemetoder.

I svenska västliga vatten finns det fortfarande kvar ett bestånd av torsk som leker i södra Kattegatt och i norra Öresund. Det finns också ett antal lokala kustbestånd längre norrut in i Skagerrak både i Sverige och Norge. Men kunskapen om status för dessa lokala lekpopulationer saknas. Klart är att det vissa år fortfarande påträffas larver och ägg efter lokal torsklek längs den svenska kusten i Skagerrak/Kattegatt. Uppgifter om hur vuxna lekmogna torskar vandrar, eller skulle ha vandrat mellan lek och uppväxtområden om det varit möjligt, saknas nästan helt. Ungtorsk från lekande bestånd i Nordsjön förekommer på västkusten men lämnar våra vatten vid en ålder av 2–3 år för att vandra tillbaka till Nordsjön. Risken att fångas i trålredskap under lek- och födovandring måste anses vara extremt hög över tid. Särskilt om man betänker bakgrunden till biologiska fakta om arten.

En torsk kan bli 50 år men blir, i dag är det bäst att påpeka, könsmogen redan vid 2–6 års ålder. Det anses också belagt att en torskbonas reproduktiva förmåga ökar med stigande

Ålder och vikt. Lekande torsk honor vägande 20–30 kg var tidigare vanliga fångster vid fiske även i kustnära områden. Det är också belagt från senare tids forskning att det intensiva överfisket kan påverka torsk genetiskt mot allt tidigare könsmognad. Den sammantagna långsiktiga effekten av överfisket på det fångstbara beståndets rekryteringsförmåga och dessa egenskaper är i princip okända. I vetenskapliga sammanhang talar man om konnektivitet när det gäller artskydd och biologisk mångfald, det vill säga det behövs ”blå” korridorer och sammanhang eftersom fisk vandrar och arter som blir så gamla som torsk behöver leka många gånger för att uppnå sin reproduktion.

Geografiska referenser för fiskereglering

Områdesrelaterad förvaltning av fiskbestånd måste baseras på tydliga och distinkta gränser. Det är en nödvändighet för att uppföljning genom övervakning och kontroll överhuvudtaget ska kunna genomföras. Gränser som anges med räta linjer mellan distinkta koordinatsatta punkter är den självklara tillämpningen. Då blir det lätt att göra rätt och alla kan få tillgång till samma information. Dessutom är sådana geografiska referenser juridiskt hållbara vilket inte är minst viktigt. Tillgängliga kvalitetssäkrade digitala referenser som kan visas i olika geografiska informationssystem, till exempel tillsammans med annan sjökortsinformation, borde vara en självklarhet.

Att hänvisa till djupinformation i sjökort är en föråldrad metod som lever kvar från en tid då något annat än papperssjökort inte fanns att tillgå. Visserligen kan ett fiskefartyg löpande fastställa djup över botten, men det innebär inte att det djup som trålen befunnit sig på går att kontrollera i efterhand. Djupangivelser i sjökort är anekdotisk information som av olika anledningar ofta inte överensstämmer med det verkliga djupförhållandet i given punkt. Utgångspunkten i remissen verkar vara att verksamhetsutövaren, det vill säga befälhavaren på fiskefartyget, i efterhand har bevisbördan för att tråldraget utförts på det föreskrivna djupet. Sådana förutsättningar föreligger inte. Det skulle kräva att bestämmelser införs om att djupinformation från trålen lagras och kan visas tillsammans med övrig dokumentation. Sådana möjligheter finns förstås.

Oönskade bifångster i svenskt demersalt fiske

Analysen av hur oönskade bifångster fördelas i förhållande till djup kan baseras på uppgifter från yrkesfiskets rapportering. Men det förutsätter att rapporteringen är korrekt och fullständig. Så är inte fallet. I tabell 1 finns en översiktlig jämförelse mellan det som faktiskt rapporteras i loggböckerna och den provtagning ombord på fiskefartygen som genomförs av personal från SLU inom ramen för EU:s datainsamlingsprogram DCF. Den visar att det som redovisas av yrkesfisket endast utgör en bråkdel av de verkliga utkasterna. Därför saknas det egentligen data för att bedöma hur utkast av ung fisk och annan oönskad fångst fördelas i förhållande till djup, redskap och fartyg.

Under de senaste 20 åren har det i viss utsträckning kunnat genomföras provtagningar ombord på fartygen. Det är stickprov som omfattar en mycket liten andel av fångstresorna för olika redskapssegment. Den viktigaste slutsatsen man kan dra av provtagningens resultat är att utkastet är mycket omfattande och mycket svåra att hantera av den enskilde fiskaren, vilket ofta medför att de inte rapporteras. Efter att landningsskyldigheten infördes och utkastet successivt belastar kvoten uppstår ytterligare ett incitament för att inte rapportera eller föra iland oönskad fångst.

De data som rapporteras inom DCF finns tillgängliga från kommissionens databas DATRAS. I tabell 2 visas landningar och utkast från svenskt fiske i Skagerrak för perioden 2015–2019 och de tio ekonomiskt viktigaste arterna samt för samtliga 135 listade arter. För flera av de ekonomiskt viktigaste arterna motsvarar utkastet 50 % eller mer av landningsvikten.

Tabell 1. Data från SLU:s ombordprovtagning 2017–2019 jämförda med rapporterade utkast och landningar (BMS) i loggboksdata redovisade från HaV för 2020. Värden i ton.

	BMS, landningsskyldighet, HaV loggboksdata 2020	Kastad fisk (DIS), tillåtna utkast, HaV loggboksdata 2020	Kastad fisk, tillåtna utkast undantag (DIM), HaV loggboksdata 2020	Utkast, SLU DCF provtagning, medelvärde 2017–2019
	Kattegatt			
Fisk	1,6	0,4	2,4	159,1
Havskräfta	0,7	18,7	0,0	204,4
Nordhavsräka	0,0	0,0	0,0	0,0
	Nordsjön			
Fisk	5,9	5,9	0,3	ND
Havskräfta	0,0	0,0	0,0	ND
Nordhavsräka	0,0	0,0	0,0	ND
	Skagerrak			
Fisk	2,3	17,5	11,2	763,5
Havskräfta	0,3	88,8	0,0	390,1
Nordhavsräka	0,8	0,0	0,0	96,2

Tabell 2: De tio ekonomiskt viktigaste arterna. Totala landningar och utkast från svenskt demersalt fiske i Skagerrak 2015–2019 rapporterade inom DCF. Data från DATRAS. Discard är skattningar.

Art	total live weight landed (tonnes)	total discards (tonnes)	total value of landings (1000 euro)
Nordhavsräka	6 675	664	58 774

Havskräfta	3 565	1 498	34 287
Torsk	2 190	945	7 809
Rödtunga	952	60	3 880
Gråsej	1 754	142	2 183
Kolja	575	72	1 537
Marulk	357	18	1 494
Rödspätta	405	465	1 085
Kummel	197	95	580
Vitling	128	429	279
Totalt samtliga 135 listade arter	17 419	9 033	113 465

¹ [Ändrade redskapsregler i Skagerrak och Nordsjön - Nytt om fiskeregler - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#) 2020-07-03.

För Sportfiskarna,

Sten Frohm, generalsekreterare
Markus Lundgren, chef region Väst